

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

هنر گیوه‌بافی نسلج کاشان

تألیف:

معصومه اکبری بنی

انتشارات موجک (ناشر دانشگاهی)

سرشناسه: اکبری بنی، معصومه، ۱۳۶۲-

عنوان و نام پدیدآور: هنر گیوه‌بافی نشلج کاشان/ تالیف معصومه اکبری بنی.

مشخصات نشر: تهران: انتشارات موجک، ۱۴۰۱.

مشخصات ظاهری: ۱۱۱ص: مصور(رنگی).

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۹۹۴-۵۴۴-۳

وضعیت فهرست نویسی: فیپا

یادداشت: کتابنامه: ص. [۱۱۱]-۱۱۱.

موضوع: گیوه و گیوه‌بافی -- ایران - کاشان

موضوع: Giveh -- Iran -- Kashan*

رده بندی کنگره: TT ۶۷۸/۵

رده بندی دیویی: ۶۸۵/۳۰۹۵۵۳۶۲

شماره کتابشناسی ملی: ۹۰۲۵۱۰۴

اطلاعات رکورد کتابشناسی: فیپا

انتشارات موجک (ناشر دانشگاهی)

واتساپ: ۰۹۳۶۳۰۳۱۲۵۸ کانال: telegram.me/mojak1

تلفن مرکز پخش: ۰۲۶۳۲۷۰۵۳۱۸ - ۰۲۶۳۲۷۰۲۶۵۹ - ۰۲۱۶۶۱۲۷۵۹۳ - ۰۲۱۶۶۴۲۹۷۳۳

ایمیل: mojakpublication@yahoo.com

سایت: www.mojak.ir اینستاگرام: mojakpublication

عنوان: هنر گیوه‌بافی نشلج کاشان

تالیف: معصومه اکبری بنی

مشخصات ظاهری: ۱۱۱ صفحه، قطع وزیری

چاپ اول: پاییز ۱۴۰۱، تیراژ: ۵۰۰ جلد

قیمت: ۱۴۹۰۰۰۰ ریال، شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۹۹۴-۵۴۴-۳

کلیه حقوق مادی و معنوی این اثر برای انتشارات موجک محفوظ است. هیچ شخص حقیقی و حقوقی حق

چاپ و تکثیر این اثر را به هر شکل و صورت اعم از فتوکپی، چاپ کتاب و ... را ندارد. متخلفین به موجب

بند ۵ ماده قانون حمایت از ناشرین تحت پیگرد قانونی قرار می‌گیرند.

فهرست مطالب

صفحه

عنوان

۱۱	پیش‌گفتار.....
۱۳	فصل اول: آشنایی با صنایع دستی.....
۱۳	۱-۱ کلیاتی درباره صنایع دستی.....
۱۴	۲-۱ طبقه‌بندی صنایع دستی.....
۱۴	۱-۲-۱ بافته‌های داری.....
۱۴	۲-۲-۱ دست بافی (نساجی سنتی).....
۱۵	۳-۲-۱ بافتنی.....
۱۵	۴-۲-۱ روکاری (رودوزی).....
۱۵	۵-۲-۱ چاپ‌های سنتی.....
۱۵	۶-۲-۱ نمدمالی.....
۱۵	۷-۲-۱ سفالگری و سرامیک‌سازی.....
۱۶	۸-۲-۱ شیشه‌گری.....
۱۶	۹-۲-۱ تولید فرآورده‌های پوست چرم.....
۱۶	۱۰-۲-۱ ساخت محصولات فلزی و آلیاژها.....
۱۶	۱۱-۲-۱ سنگ تراشی و حکاکی روی سنگ و معرق سنگ.....
۱۶	۱۲-۲-۱ خراطی چوب.....
۱۷	۱۳-۲-۱ حصیربافی.....
۱۷	۱۴-۲-۱ کاشی‌کاری.....
۱۷	۱۵-۲-۱ ساخت سایر فرآورده‌های دستی.....
۱۷	۳-۱ ویژگی‌های صنایع دستی.....

فصل دوم: آشنایی با موقعیت روستای نسلج ۱۹

۱-۲ معرفی روستای سرسبز نسلج ۱۹

۲-۲ وجه تسمیه ۱۹

۳-۲ موقعیت جغرافیایی ۲۱

۴-۲ موقعیت تاریخی ۲۳

۵-۲ آثار تاریخی ۲۴

۶-۲ آداب و رسوم ۲۶

۷-۲ تاریخچه عزاداری روستا ۲۶

۱-۷-۲ هیئات مذهبی ۲۷

۲-۷-۲ چگونگی برگزاری تعزیه ۲۷

۸-۲ زبان ۲۸

۹-۲ شعراء، علماء و بزرگان نسلج ۲۹

۱۰-۲ شهدای روستای نسلج ۳۰

۱۱-۲ موقعیت اجتماعی ۳۰

۱۲-۲ موقعیت فرهنگی ۳۱

۱۳-۲ شغل و اقتصاد روستا ۳۱

فصل سوم: معرفی گیوه ۳۳

۱-۳ پای پوش سنتی (گیوه) ۳۳

۲-۳ تاریخچه صنعت گیوه دوزی در ایران ۳۴

۳-۳ واژه «گیوه» در فرهنگ‌ها ۳۷

۴-۳ واژه «گیوه» در اصطلاحات ادبی ۳۹

۵-۳ اهمیت گیوه ۳۹

۶-۳ مراکز تولید گیوه در ایران ۴۰

۷-۳ انواع گیوه ۴۰

فصل چهارم: فرآیند تولید گیوه..... ۴۳

- ۴۳..... ۱-۴ مواد و ابزار تولید
- ۴۴..... ۲-۴ مواد آماده
- ۴۴..... ۳-۴ روند تولید گیوه
- ۴۶..... ۱-۳-۴ دباغی پوست
- ۴۶..... ۲-۳-۴ رویه
- ۴۶..... ۳-۳-۴ مشخصات نخ
- ۴۷..... ۴-۳-۴ سوزن
- ۴۷..... ۵-۳-۴ بافت رویه
- ۴۹..... ۶-۳-۴ ساخت تخت گیوه
- ۵۱..... ۷-۳-۴ اتصال رویه به زیره
- ۵۲..... ۴-۴ تفاوت گیوه معمولی و ملکی
- ۵۵..... ۵-۴ ایجاد صنایع کارخانه‌ای کفش - سقوط تولید گیوه

فصل پنجم: آشنایی با هنر گیوه‌بافی..... ۵۷

- ۵۷..... ۱-۵ پیشینه گیوه بافی در روستای نشلج
- ۵۸..... ۲-۵ مصاحبه با دو تن از استادان شاغل در حرفه گیوه‌بافی
- ۶۱..... ۳-۵ گیوه بافی
- ۶۲..... ۴-۵ ابزار مورد استفاده در تخت کشی
- ۶۲..... ۱-۴-۵ پارچه‌های نخی و پنبه‌ای مانند متقال و کرباس
- ۶۲..... ۲-۴-۵ رشته
- ۶۳..... ۳-۴-۵ شفره
- ۶۴..... ۴-۴-۵ خوم
- ۶۴..... ۵-۴-۵ لوجه‌بند و درفش سر پنج دوال
- ۶۵..... ۶-۴-۵ درفش

- ۶۶ ۷-۴-۵ درفش دوال کاری
- ۶۶ ۸-۴-۵ چوب
- ۶۷ ۹-۴-۵ پوست پی
- ۶۷ ۱۰-۴-۵ خط کش
- ۶۸ ۱۱-۴-۵ گیوه کلاش
- ۶۸ ۱۲-۴-۵ سوزن دوال کاری
- ۶۹ ۱۳-۴-۵ درفش پرگ
- ۶۹ ۱۴-۴-۵ کتیرا
- ۷۰ ۱۵-۴-۵ نخ پنبه‌ای
- ۷۰ ۱۶-۴-۵ کنده
- ۷۰ ۱۷-۴-۵ سوزن

فصل ششم: مراحل تولید گیوه ۷۱

- ۷۱ ۱-۶ تخت کشی
- ۷۱ ۲-۶ فتیله کردن
- ۷۴ ۱-۲-۶ دوال کاری
- ۸۸ ۲-۲-۶ پرگ زدن
- ۹۱ ۳-۶ رویه بافی
- ۹۲ ۴-۶ گیوه بافی
- ۹۳ ۱-۴-۶ چرم‌سازی
- ۹۴ ۲-۴-۶ ابزار مورد استفاده در گیوه بافی
- ۹۴ ۳-۴-۶ مراحل گیوه بافی
- ۱۰۴ ۵-۶ تفاوت تخت پارچه‌ای و لاستیکی
- ۱۰۶ ۶-۶ تعمیر گیوه

فصل هفتم: جمع بندی ۱۰۷

۱-۷ آینده این هنر سنتی ۱۰۷

۲-۷ ارائه راهکارهایی برای رونق و پیشگیری از فراموشی هنر گیوه‌بافی ۱۰۷

۳-۷ نتیجه گیری ۱۰۸

منابع ۱۱۱

منابع فارسی ۱۱۱

مصاحبه ۱۱۱

وبسایت‌ها ۱۱۱

پیش‌گفتار

هنر به نوعی در تاروپود همه انسان‌ها به ویژه روستا نشینان تنیده شده است و هنر در دل جامعه ساخته و پرداخته می‌شود و بسیاری از نیازهای فرهنگی جامعه را برطرف می‌سازد و هر پدیده‌ای که از متن اجتماع برمی‌خیزد حتماً جوابگوی نیاز جامعه به آن پدیده خاص می‌باشد و این پدیده حتماً کار کردی در لایه‌های جامعه داشته باشد که بتواند به حیات خود ادامه دهد و همچنین می‌بایست هماهنگی لازم بین این پدیده و دیگر نهادهای اجتماعی برقرار باشد. سوال اساسی در به وجود آمدن یک پدیده کار کرد آن پدیده می‌باشد. یک پدیده هنری جوابگوی نیاز انسان به ارضای حس زیبایی شناسی، حس خلاقیت و همچنین برطرف کننده نیاز اقتصادی می‌باشد.

صنایع دستی از جمله گیوه‌بافی معمولاً بیشتر در جوامعی پر رونق‌تر است که دارای گذشته و پیشینه‌ی تاریخی و فرهنگی باشند و افراد آن مناطق با تولید صنایع دستی تجربیاتشان را نسل به نسل انتقال می‌دهند و چون تولید صنایع دستی دارای ظرافت‌های خاصی است گویای روش زندگی و آداب و رسوم منطقه‌ای است که آن اثر را می‌آفرینند. تولید انبوه، علاوه بر اشتغال‌زایی و کسب درآمد باعث انتقال فرهنگ و تمدن از نسلی به نسل دیگر می‌گردد. صنایع دستی در شهر کاشان و روستاهای همجوارش از جمله روستای نخلج دارای تنوع‌های گوناگون است و شهر کاشان به دلیل دارا بودن تمدنی کهن و موقعیت جغرافیایی مناسب دارای شرایطی است که در گذشته و حال به عنوان مسیر اصلی مسافران جهت دسترسی به نقاط مختلف کشور شناخته شده است و به همین دلیل مردمان زیادی در طول سال از این منطقه عبور می‌کنند که این اتفاق باعث رونق بازارهایی می‌گردد که مردمان این مناطق صنایع دستی تولیدی خود از قبیل گیوه و قالی را به فروش رسانده و باعث کسب درآمد و معرفی هنر خویش به همگان می‌گردند.

گیوه پای‌افزار مردمان ایرانی در مناطق گرم و کوهستانی است که پای‌پوش اصیل ایرانی محسوب می‌شود. با توجه به دشواری مراحل تولید این نوع پای‌افزار و گسترش زندگی مدرن تولید و استفاده

از آن رو به فراموشی است. گیوه یکتا پای پوش سنتی است که مواد اصلی ساخت آن تکه پارچه‌هایی برای ساخت تخت و رویه‌ای که با نخ پنبه‌ای یا ابریشمی بافته شده است. از آنجایی که گیوه نوعی منحصر به فرد از کفش و جزء لاینفک پوشاک می‌باشد ایجاد اشتغال در این زمینه امری مطلوب است و منجر به برآورده شدن بخشی از نیاز جامعه و مطرح شدن پای افزار سنتی می‌گردد.

حال امروزه به جرأت می‌توان گفت که در شهر کاشان به ویژه روستای مورد مطالعه مؤلف تولید گیوه و صنایع دستی رو به زوال گذاشته و بیشتر افراد به کشاورزی در روستا یا مشاغل دیگر در شهرها گرایش دارند و گمان می‌رود اگر اوضاع به همین روال پیش رود مدت زیادی طول نخواهد کشید که همه‌ی ما با تولید گیوه و به طور کلی صنایع دستی در جامعه مورد مطالعه و جوامع مشابه وداع کرده و تنها از آن‌ها در موزه‌های مردم‌شناسی یاد کنیم، برای جلوگیری از این اتفاق در روستای نشلج از توابع شهر کاشان دست به تألیف کتابی مردم‌شناختی زده‌ام و در این کتاب سعی دارم تا یکی از صنایع دستی روستای نشلج را با عنوان گیوه بررسی کرده و با معرفی ابزارها و شیوه‌ی تولید گیوه سعی در بازشناسی و بازگویی ویژگی‌های این محصول گرانقدر دارم و کارکرد این در یک جامعه‌ی روستایی را مورد بررسی دقیق و همه‌جانبه قرار می‌دهم.

شیوه سازماندهی کتاب حاضر به صورت زیر می‌باشد.

فصل اول: آشنایی با صنایع دستی

فصل دوم: آشنایی با موقعیت روستای نشلج

فصل سوم: معرفی گیوه

فصل چهارم: فرآیند تولید گیوه

فصل پنجم: آشنایی با هنر گیوه‌بافی

فصل ششم: مراحل تولید گیوه

فصل هفتم: جمع‌بندی

در پایان، بر خود لازم می‌دانم که از همه عزیزان و بزرگوارانی که در مراحل گوناگون آماده‌سازی این کتاب من را یاری نموده‌اند، صمیمانه تقدیر و تشکر نمایم.

معصومه اکبری بنی

پاییز ۱۴۰۱

The Weaving Art of Nashlej Kashan

Masoumeh Akbari Bani

صنایع دستی از جمله گیوه‌بافی معمولاً بیشتر در جوامعی پر رونق‌تر است که دارای گذشته و پیشینه‌ی تاریخی و فرهنگی باشند و افراد آن مناطق با تولید صنایع دست تجربیاتشان نسل به نسل انتقال می‌دهند و چون تولید صنایع دستی دارای ظرافت‌های خاصی است گویای روش زندگی و آداب و رسوم منطقه‌ای است که آن اثر را می‌آفرینند. تولید انبوه، علاوه بر اشتغال‌زایی و کسب درآمد باعث انتقال فرهنگ و تمدن از نسلی به نسل دیگر می‌گردد. صنایع دستی در شهر کاشان و روستاهای همجوارش از جمله روستای نشلج دارای تنوع‌های گوناگون است و شهر کاشان به دلیل دارا بودن تمدنی کهن و موقعیت جغرافیایی مناسب دارای شرایطی است که در گذشته و حال به عنوان مسیر اصلی مسافران جهت دسترسی به نقاط مختلف کشور شناخته شده است و به همین دلیل مردمان زیادی در طول سال از این منطقه عبور می‌کنند که این اتفاق باعث رونق بازارهایی می‌گردد که مردمان این مناطق صنایع دستی تولیدی خود از قبیل گیوه و قالی را به فروش رسانده و باعث کسب درآمد و معرفی هنر خویش به همگان می‌گردد.

گیوه پای‌افزار مردمان ایرانی در مناطق گرم و کوهستانی است که پای‌پوش اصیل ایرانی محسوب می‌شود. با توجه به دشواری مراحل تولید این نوع پای‌افزار و گسترش زندگی مدرن تولید و استفاده از آن رو به فراموشی است. گیوه یکتا پای پوش سنتی است که مواد اصلی ساخت آن تکه پارچه‌هایی برای ساخت تخت و رویه‌ای که با نخ پنبه‌ای یا ابریشمی بافته شده است.

